

Nr 38

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 219 i första kammaren av herr *Sundin m. fl.* samt nr 222 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Tvärålund.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om så skyndsamt utredning av frågan om kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna, att förslag till provisoriska bestämmelser i syfte att uppnå lindring för ekonomiskt svaga kommuner kan föreläggas redan 1958 års riksdag i enlighet med vad i motionen har anförts».

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 219.

Huvuddragen av gällande lagstiftning

Enligt lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering utgives olika slag av folkpensionsförmåner. En del av dessa är till storleken beroende av pensionstagarens inkomst och förmögenhetsförhållanden och plägar därför betecknas såsom inkomstprövade förmåner. Dessa förmåner är för närvarande tilläggspensioner, änkepensioner, hustrutillägg och kommunala bostadstillägg. De icke inkomstprövade förmånerna är allmän ålderspension, grundpension, blindtillägg och vårdtillägg.

Enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn utgives bidrag till vissa änkor och änklingar. Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepensionen enligt lagen om folkpensionering och är alltså en inkomstprövad förmån.

Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn utgår enligt lagen därom den 26 juli 1947 (nr 530). Även dessa bidrag är inkomstprövade.

Allmän ålderspension, tilläggspension, änkepension, hustrutillägg samt bidrag till änkor och änklingar med barn är indexreglerade. Dessa förmå-

ner är därjämte förhöjda med s. k. standardtillägg, som utgår enligt lagen den 1 juni 1956 (nr 264) om höjning av folkpensioner m. m. I den mån index- och standardtillägg utgår å en inkomstprövad förmån är även dessa tillägg inkomstprövade.

Samtliga de förmåner, som här angivits, utbetalas av pensionsstyrelsen och plägar anses ingå i folkpensioneringen i vidsträckt mening.

Fördelningen av kostnaderna för folkpensioneringen mellan staten och kommunerna regleras främst genom lagen den 30 juni 1947 (nr 398) om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen. Lagen har ändrats genom lagar den 2 juni 1950 (nr 266), den 13 april 1951 (nr 159), den 6 juni 1952 (nr 397) och den 2 april 1954 (nr 135). I lagen den 1 juni 1956 (nr 264) om höjning av folkpensioner m. m. stadgas att 1947 års lag (nr 398) i tillämpliga delar skall gälla även beträffande pensionshöjningarna (de s. k. standardtilläggen).

Rörande kommunernas andel i kostnaderna för bidragen till änkor och änklingar med barn enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 531) gäller enligt nämnda lag, i den lydelse lagen erhållit genom lag den 6 juni 1952 (nr 398), att vad i lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen stadgas om änkepension jämte indextillägg och kommunalt bostadstillägg därå skall gälla i tillämpliga delar. Även i fråga om standardtilläggen till dessa bidrag gäller vad ovan sagts.

Kommunernas bidrag till kostnaderna för särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn regleras genom 19 § lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om sådana bidrag.

De regler som nu gäller beträffande kommunernas bidragsskyldighet till folkpensionsändamål kan sammanfattas sålunda:

1. Kommunbidrag beräknas å tilläggs pensioner, änkepensioner, hustrutillägg, änke- och änklingsbidrag samt index- och standardtillägg å dessa förmåner ävensom å vårdtillägg. Vidare beräknas kommunbidrag å kommunala bostadstillägg och å särskilda barnbidrag.

2. Kommunbidraget utgör, utom å de kommunala bostadstilläggen, för varje kalenderår 3/20 % för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen av kostnaden för de förmåner av förevarande slag som under året utbetalats till pensionsberättigade, som är mantalsskrivna i kommunen. Bidraget utgör dock högst 60 % av denna kostnad. I fråga om särskilda barnbidrag är bestämmelsen om mantalsskrivning ersatt med viss särskild föreskrift, och är kommunbidraget maximerat till 50 % av kostnaden. Beträffande de kommunala bostadstilläggen är bidragsandelen 1/5 % för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen. Även för detta bidrag gäller ett maximum vid 60 %. Emellertid får bidraget inte understiga 25 % av kostnaden för de kommunala bostadstilläggen i kommunen.

Kommunbidraget utgör sålunda i princip 1,5 % för varje skattekrone per invånare. Beträffande det kommunala bostadstillägget är det dock 2 %.

Intill 1954 års ingång, från och med vilken tid kommunala bostadstillägg kan utgivas enligt statsmakternas år 1952 fattade beslut därom, kunde folk-

pensionsförmåner samt änke- och änklingsbidrag vara förenade med dels statliga bostadstillägg, till vilka kommunerna hade att bidra efter samma grunder som allttjämt gäller för tilläggspensioner m. fl. förmåner, och dels särskilda bostadstillägg. De särskilda bostadstilläggen utbetalades av pensionsstyrelsen tillsammans med folkpensionen i övrigt men påfördes vederbörande kommun till hela sitt belopp vid kommunbidragens beräkning. Kommunbidraget till andra inkomstprövade pensionsförmåner än det särskilda bostadstillägget var intill år 1954 maximerat till 50 % av förmånernas belopp. På grund av att kostnaden för det särskilda bostadstillägget helt åvilade vederbörande kommun kom dock det sammanlagda bidraget till de inkomstprövade folkpensionsförmånerna att i vissa kommuner överstiga nämnda procentsats.

Frågans tidigare behandling

Den proposition, nr 222 år 1947, varigenom förslaget till lag om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen förelades riksdagen, behandlades av *andra lagutskottet* i dess av riksdagen godkända *utlåtande nr 39 år 1947*. Utskottet anförde därvid bl. a.

Den i propositionen föreslagna bidragsskalan innebär, att varje kommuns bidrag skall utgå efter en procentsats, som erhålles genom att multiplicera antalet skattekronor per invånare i kommunen med 1,5. — — Enligt beräkningar i propositionen kommer, om procenttalet per skattekrona bestämmes till 1,5, kommunbidragens totalbelopp vid ett medelskatteunderlag per invånare i riket av 18 skattekronor att uppgå till cirka 66 miljoner kronor. Dessa beräkningar grunda sig på den uppskattnings av kostnaderna för folkpensioneringen som verkställdes i 1946 års proposition i ämnet. Medelskatteunderlaget per invånare i riket utgjorde enligt 1946 års taxeringar 17,5 skattekronor. I folkpensioneringspropositionen till 1946 års riksdag hade kommunbidragen beräknats till 67 miljoner kronor, och riksdagen utgick ifrån att den fördelning av kostnaderna som föreslagits i propositionen i huvudsak borde bibehållas. Den föreslagna bidragsprocenten synes därför i nuvarande läge vara väl avvägd. I den mån medelskatteunderlaget per invånare i riket stiger avsevärt över 18 skattekronor, måste emellertid en sänkning av talet 1,5 ske, om den avsedda fördelningen mellan kommunerna och staten skall bibehållas. Talet 1,5 kan därför icke vara definitivt.

Vid 1954 års riksdag väcktes motioner med begäran om utredning rörande fördelningen av kostnaderna för folkpensioneringen mellan staten och kommunerna. Motionerna behandlades av *sammansatt stats- och andra lagutskott* i *utlåtande nr 1 år 1954*. I anslutning till i motionerna framlagda sifferuppgifter, kompletterade med av utskottet införskaffat material, konstaterade utskottet beträffande kostnadsfördelningen att en viss förskjutning till kommunernas nackdel ägt rum och för det dåvarande allttjämt ägde rum. Detta gällde oavsett om kommunbidragen sattes i relation till de inkomstprövade pensionsförmånerna eller till de totala folkpensionskostnaderna. Enligt utskottets mening vore det emellertid icke riktigt att vid bedömande

av kostnadsfördelningsfrågan endast se till kommunernas utgifter för folkpensionsändamål. Genom folkpensionernas successiva höjning hade mycket betydande utgifter för fattigvårdsändamål, som eljest skulle ha fallit på kommunerna, blivit inbesparade. Vidare kunde kommunernas utgifter för andra sociala ändamål än folkpensioneringen förväntas bli påverkade i sänkande riktning av den allmänna sjukförsäkringen. Samtliga för kommunernas ekonomi i detta avseende betydelsefulla omständigheter borde därför be-lysas genom en allsidig utredning, varvid särskild uppmärksamhet borde ägnas frågan rörande skiljaktigheter i fråga om kostnadsbelastningen för folkpensionsändamål de olika kommunerna emellan. Utskottet påpekade även, att det av andra lagutskottet år 1947 gjorda uttalandet, att en sänkning av talet 1,5 måste ske i den mån medelskatteunderlaget per invånare i riket steg avsevärt över 18 kronor, om den avsedda fördelningen mellan kommunerna och staten skulle bibehållas, hade gjorts under förhållanden som avsevärt skilde sig från de då föreliggande. Uttalandet kunde därför icke utan vidare anses ha tillämplighet i dåvarande läge.

Riksdagen gav i skrivelse till Kungl. Maj:t sin mening till känna vad utskottet anfört (rdskr nr 399). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Frågan om fördelningen av kostnaderna för folkpensioneringen mellan stat och kommun har även behandlats i *remissyttranden av skattelindringsnämnden och Svenska landskommunernas förbund till statsutskottet vid 1956 års riksdag* över motioner om en effektiv kommunal skatteutjämning. Ur de berörda yttrandena, vilka som bilagor fogats vid statsutskottets utlåtande i ämnet, nr 212 år 1956, må här återgivas följande avsnitt.

Skattelindringsnämnden

— — — De totala kostnaderna för inkomstprövade folkpensioner har stigit under perioden 1948—1954 från 191 till 421 milj. kr. Vid periodens början var kommunernas andel $\frac{1}{3}$, alltså hälften så stor som statens andel, $\frac{2}{3}$, men vid dess slut hade kommunernas andel stigit, så att den var lika stor som statens. I totalsiffror mätt steg kostnaden för kommunernas del från 64 till 210 milj. kr. alltså till mer än tredubbla beloppet. För staten steg siffran från 127 till 211 milj. kr., eller med $\frac{2}{3}$. Den tyngst vägande förändringen är emellertid tillkomsten av de kommunala bostadstilläggen, om vilka kommunerna nödgades besluta utan vetskap om den nivå, till vilken folkpensionen skulle höjas. För kommunerna utgjorde bidragen till dessa bostadstillägg 1954 ungefär lika stort belopp som bidragen till pensionerna och indextilläggen, eller 105 milj. kr. Denna kostnadsökning kan möjligen sägas ha av statsmakterna pålagts kommunerna med öppna ögon. Sannolikt torde kostnaderna dock ha blivit mer tyngande än man då räknade med, särskilt för kommuner med svagt skatteunderlag.

Den kostnadsförskjutning, som kommunerna kan anses ha särskilda anspråk på att få tillrättad, avser andelen av kostnaderna för de behovsprövade folkpensionerna exklusive bostadstilläggen. Då folkpensionsreformen trädde i kraft, 1948, var kommunandelen för tilläggs pensionerna 33,5 % och statens andel 66,5 %. År 1954 hade nämnda andelar till följd av penningvärdeförsämringen förskjutits till 44,8 och 55,2 %. Om den kommunala

andelen varit oförändrad skulle kommunbidragen stannat vid 79 milj. kr., eller ett 27 milj. kr. lägre belopp än det faktiskt utbetalta. Även om sistnämnda siffra icke ter sig särskilt hög, bör erinras om att den är en nettoökningssiffra för samtliga kommuner och att därunder döljer sig en omfördelning kommunerna inbördes, så att de bäst ställda kommunerna fått den minsta ökningen. Detta följer rent matematiskt av bidragsregeln, enligt vilken kommunandelen utgör 1,5 % för varje skattekrona per invånare, dock högst 60 % av kostnaden för tilläggs pensionerna (före 1954 högst 50 %). Allteftersom skatteunderlaget, mätt i kronor, stigit genom inflationen, har alltså det procentuella bidrag, som kommunerna haft att betala, stigit, medan statens andel i motsvarande mån sjunkit; undantag har utgjort de välställda kommuner, som redan träffats av maximiregeln och vilkas bidragsprocent alltså varit oförändrad.

Trycket av folkpensioneringskostnaderna har jämväl lett till en skärpning i olikheterna i skattetryck. Nämndens undersökning har givit vid handen, att i Norrbotten kommunernas totala bidrag till folkpensioneringskostnaderna för år 1955 i regel uppgått till 4 à 5 gånger — i ett fall t. o. m. 6 gånger — det belopp, som utgick år 1948. Även om kommunernas skatteunderlag sedan sistnämnda år ökat i hastig takt, har likväl en betydande relativ ökning av kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna inträffat. För fyra kommuner i länet är bidragsbeloppen så stora, att de nu motsvarar en utdebitering på mer än 2 kronor per skattekrona. För ett flertal kommuner uppgår enbart ökningen till mer än 1 krona. Som motsats härtill må nämnas kommunbidragen i kommuner med bättre skatteunderlag. I Malmöhus län är ökningen från 1948 till 1955 också betydande, men det totala kommunbidraget stannar likväl i regel mellan 50 och 70 öre för skattekrona och det är sällsynt att kostnaden uppgår till 1 krona för skattekrona. Av siffrorna för de enskilda kommunerna belyses, att den starkaste ökningsfaktorn regelmässigt har varit tillkomsten av bostadstilläggen. Städerna med sina bättre skatteunderlag utvisar i regel de minsta kostnadsökningarna. Det förekommer stundom, att städernas bidrag per skattekrona varit lägre 1955 än 1948, trots tillkomsten av de kommunala bostadstilläggen!

Såsom framgår av siffermaterialet har nämnden för de olika kommunerna även beräknat hur mycket lägre kommunbidragen skulle ha varit, om 1948 års avvägning av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun bibehållits. Utgångspunkten har därvid varit, att medelskatteunderlaget per invånare för rikets samtliga kommuner under respektive år skulle ge samma bidragsprocent som medelskatteunderlaget år 1948. Sistnämnda medelskatteunderlag per invånare var 22,70 och bidragsprocenten var då 1,5 % av antalet skattekronor per invånare. År 1955 hade medelskatteunderlaget nominellt stigit till 38,40 skattekronor per invånare, och då borde med nämnda utgångspunkt bidragsprocenten i motsvarande mån ha reducerats, eller till 0,887 % i stället för 1,5 %.

Utän att gå in på enskildheter konstaterar nämnden, att de undersökta kommunerna i allmänhet gått miste om avsevärda belopp genom den av inkomstutvecklingen framkallade förskjutningen i kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Även mätt i ören per skattekrona är den för de svagast ställda kommunerna icke obetydlig. De belopp, som kommunerna år 1955 betalat i bidrag utöver vad som skulle ha inbetalats vid en oförändrad avvägning, motsvarar för de kommuner, som erhållit skattelindringsbidrag i Norrbotten, i genomsnitt 25 öre per skattekrona. Om skattelindringsbidrag icke utgått, skulle ökningen ha blivit icke mindre än 36 öre

per skattekrona. För övriga kommuner i länet motsvarar den ökade nettokostnaden i genomsnitt 13 öre per skattekrona. I denna grupp av kommuner ingår några, som har mycket gott skatteunderlag och därmed också betalar maximal bidragsprocent. Nettokostnadsökningen för dessa sistnämnda kommuner stannar vid 6 öre per skattekrona. För kommunerna i Malmöhus län rör sig motsvarande kostnadsökningar merendels mellan 5 och 10 öre per skattekrona.

Enligt nämndens mening är den oavsiktliga extra börda, som kommit att åvila kommunerna i fråga om folkpensioneringskostnaderna, så mycket mera ogynnsam som den i jämförelsevis högre grad drabbar de svagaste kommunerna och sålunda kontinuerligt skärpt skillnaderna i kommunalt skatetryck. — — —

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund

— — — Folkpensioneringskostnaderna belastar nu kommunerna med belopp, som i vissa fall uppgår till mera än 2 kronor per skattekrona. Utvecklingen har varit särskilt ogynnsam för de i ekonomiskt avseende svagaste kommunerna. När riksdagen på sin tid fastställde kommunernas bidragsprocent beträffande folkpensioneringskostnaderna till 1,5 för varje skattekrona per invånare, utgick riksdagen från ett medelskatteunderlag av 18 kr. per invånare för rikets kommuner. Riksdagen uttalade, att om medelskatteunderlaget i riket avsevärt skulle komma att överstiga 18 skattekr. per invånare, måste en sänkning ske av talet 1,5, om den avsedda kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna skulle bibehållas. Trots att medelskatteunderlaget per invånare nu mer än fördubblats har ingen sänkning av talet 1,5 genomförts. De kommuner, som inte har så gott skatteunderlag att de berörs av maximeringsreglerna, får nu betala mer än dubbelt så stor andel av folkpensioneringskostnaderna än vad riksdagen ursprungligen avsåg. Ett återställande av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna är enligt styrelsens mening ett rimligt krav, och åtskilligt skulle härigenom kunna vinnas i skatteutjämning. Styrelsen anser det därför angeläget att de skatteunderlagsgraderade statsbidragen och kommunbidragen till folkpensioneringskostnaderna snarast omprövas. — — —

Pensionsfrågans nuvarande läge

Allmänna pensionsberedningen avgav den 1 februari 1957 ett betänkande om förbättrad pensionering (SOU 1957: 7). Beredningen har däri framlagt bl. a. ett gemensamt förslag om förbättring av det grundläggande pensionskyddet. I anslutning härtill har beredningen även behandlat frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Beredningen har härvid framhållit att i fråga om de delar av folkpensioneringen, vartill kommunerna bidrar, de av beredningen förordade åtgärderna i huvudsak innebure å ena sidan att pensionshöjningarna i viss utsträckning avräknades på utgående kommunala bostadstillägg och att efterlevandeförmånerna gjordes icke inkomstprövade samt å andra sidan att invalidpensionsförmånerna höjdes väsentligt men tills vidare förbleve oförändrade i övriga hänseenden. Beredningen anför vidare.

I överensstämmelse med hittills tillämpade principer för kommunernas bidragsskyldighet bör enligt beredningens mening inkomstprövningens slo-

pande i fråga om efterlevandeförmånerna leda till att kommunerna befrias från att lämna bidrag till folkpensioneringen i denna del. Om nuvarande regler för kommunbidragen i övrigt skulle kvarstå oförändrade, skulle kommunernas kostnader bli praktiskt taget desamma år 1960 som år 1956. Att kommunernas bidrag blir tämligen oförändrade trots avräkningen på de kommunala bostadstilläggen och sloandet av bidragsskyldigheten till efterlevandeförmånerna beror på att kommunernas bidrag till de höjda invalidförmånerna ökar i ungefärligen motsvarande mån. — — —

Såsom beredningen framhållit i det föregående bör invalidpensioneringen och dess placering inom socialförsäkringssystemet göras till föremål för särskilda undersökningar. Innan så skett, kan inte bedömas hur kostnaderna för invalidförmånerna skall bestridas och inte heller i vad mån en annan utformning av invalidpensioneringen kan inverka på övriga folkpensionsförmåner, till vilka kommunerna lämnar bidrag.

Den avräkning på de kommunala bostadstilläggen som nu förordas torde emellertid göra det motiverat att i förevarande sammanhang överväga en viss ändring i reglerna för kommunernas bidragsskyldighet till dessa förmåner. Som förut nämnts är kommunernas bidrag i detta avseende maximerat till 60 % av kostnaderna för bostadstilläggen inom kommunen. Nämda maximigräns uppnåddes under år 1955 av 427 av rikets 1 037 kommuner, däribland praktiskt taget samtliga städer. Till de kommuner, vilkas bidrag till bostadstilläggen sålunda ligger vid gränsen, hänför sig omkring fyra femtedelar av totalkostnaderna för tilläggen. Kommunandelen av bostadstilläggen utgör f. n. i genomsnitt 58 %. Med hänsyn till den utgiftsminskning i fråga om bostadstilläggen — omkring 90 miljoner kr. budgetåret 1960/61 — som avräkningsregeln skulle medföra för kommunerna torde en höjning eller ett borttagande av maximigränsen framstå såsom motiverat. Man synes emellertid nu böra stanna vid att den 1 juli 1960 höja gränsen till 80 %. Detta kan beräknas medföra, att kommunerna budgetåret 1960/61 får betala omkring 20 miljoner kr. mera till bostadstilläggen än om gränsen bibehålles oförändrad.

På grund av vad sålunda anförts anser sig beredningen inte böra förorda andra ändringar i reglerna för kostnadsfördelningen mellan stat och kommun än att kommunernas bidragsskyldighet slopas såvitt angår efterlevandeförmånerna samt att maximigränsen för kommunbidraget till de kommunala bostadstilläggen höjes på sätt nyss angivits.

Över allmänna pensionsberedningens betänkande har *yttranden* avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer. Frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna har berörts av socialstyrelsen, statskontoret, Svenska landskommunernas förbund samt Svenska stadsförbundet. Rörande innehållet i dessa yttranden må hänvisas till SOU 1957: 16.

I ett den 6 november 1957 avgivet *interpellationssvar* har *chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson*, ställt i utsikt att en proposition med förslag om höjning av folkpensionerna kommer att föreläggas 1958 års riksdag.

Svenska stadsförbundets styrelse samt styrelsen för Svenska landskommunernas förbund har den 18 december 1956 gemensamt avgivit en *framställning till Konungen* angående fördelningen mellan staten och kommunerna av folkpensioneringskostnaderna, vari begärts att bidragsreglerna

måtte omprövas. Framställningen är, efter avslutad remissbehandling, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Pensionskostnadernas fördelning mellan stat och kommun åren 1948—1956

Av nedan intagna inom pensionsstyrelsen uppgjorda tablå framgår den utveckling, som under senare år ägt rum i fråga om fördelningen av *kostnaderna för de inkomstprövade folkpensionsförmånerna*.

År	Totalt belopp i milj. kr	Kommunernas andel		Statens andel	
		i milj. kr	i %	i milj. kr	i %
1948	190,7	63,9	33,5	126,8	66,5
1949	194,1	68,2	35,1	125,9	64,9
1950	201,5	72,0	35,7	129,5	64,3
1951	224,5	83,0	37,0	141,5	63,0
1952	237,0	103,4	43,6	133,6	56,4
1953	278,8	121,0	43,4	157,8	56,6
1954 Pensioner + index- tillägg	235,2	105,4	44,8	129,8	55,2
Kommunala bo- stadstillägg	185,4	104,5	56,4	80,9	43,6
1955 Pensioner + index- tillägg	244,4	116,9	47,8	127,5	52,2
Kommunala bo- stadstillägg	208,3	120,0	57,6	88,3	42,4
1956 Pensioner + index- tillägg	282,2	141,2	50,0	141,0	50,0
Kommunala bo- stadstillägg	222,6	130,1	58,4	92,5	41,6

Kostnaderna för de särskilda bostadstilläggen, som kunde utgivas intill 1953 års utgång och vilka helt bekostades av kommunerna, har icke inräknats i ovanstående tablå.

Uppgifterna för åren 1954—1956 inkluderar även vårdtillägg, vilka icke är inkomstprövade.

Här nedan lämnas vidare en inom pensionsstyrelsen uppgjord tablå utvisande fördelningen av *de totala folkpensionskostnaderna* mellan staten och kommunerna under åren 1948—1956. I tablå lämnas även uppgift å beloppet av folkpensionsavgifterna under respektive år.

År	Totala folkpensions- förmåner milj. kr	Kommunernas andel		Statens andel		Folkpensions- avgifter milj. kr
		i milj. kr	i %	i milj. kr	i %	
1948....	810,8	75,7	9,3	735,1	90,7	129,4
1949....	836,5	85,4	10,2	751,1	89,8	134,0
1950....	844,3	91,0	10,8	753,3	89,2	138,0
1951....	976,8	104,1	10,7	872,7	89,3	144,1
1952....	1 110,1	128,3	11,6	981,8	88,4	174,6
1953....	1 303,4	152,2	11,7	1 151,2	88,3	198,2
1954....	1 535,9	209,9	13,7	1 326,0	86,3	198,7
1955....	1 611,8	236,9	14,7	1 374,9	85,3	380,8
1956....	1 803,3	271,3	15,0	1 532,0	85,0	412,6

Utskottet

Gällande system för beräkning av kommunernas bidrag till folkpensioneringen innebär i huvudsak, att bidragen graderas efter kommunernas ekonomiska bärkraft med antalet skattekronor per invånare som bedömningsgrund. Vid systemets införande år 1947 anförde andra lagutskottet vid sin behandling av ärendet att, i anseende till då föreliggande medelskatteunderlag per invånare och den av statsmakterna avsedda fördelningen av kostnaderna mellan staten och kommunerna, den föreslagna bidragsprocenten i dåvarande läge syntes väl avvägd. Utskottet uttalade vidare, att i den mån medelskatteunderlaget per invånare i riket skulle stiga avsevärt, en sänkning av bidragsprocenten måste ske, om den avsedda fördelningen skulle bibehållas.

Av det ovan i utlåtandet redovisade siffermaterialet framgår att en förskjutning till kommunernas nackdel ägt rum i fråga om fördelningen av kostnaderna för de inkomstprövade folkpensionsförmånerna. Då kommunbidraget satts i relation till antalet skattekronor per invånare är förskjutningen att tillskriva den ändring som ägt rum i fråga om detta skattekrontal. Utredningen ger vidare vid handen att, även om man sätter kommunernas bidrag i relation till de totala folkpensionskostnaderna, en viss förskjutning till kommunernas nackdel ägt rum.

Problemet om folkpensionskostnadernas fördelning mellan stat och kommun var, som av den ovan i utlåtandet lämnade redogörelsen framgår, i anledning av motioner föremål för riksdagens prövning år 1954. Sammansatt stats- och andra lagutskott uttalade då i av riksdagen godkänt utlåtande, att det icke vore riktigt att vid bedömning av kostnadsfördelningsfrågan endast se till kommunernas utgifter för folkpensionsändamål. Utskottet erinrade om att genom folkpensionernas successiva höjning mycket betydande utgifter för fattigvårdsändamål, som eljest skulle ha fallit på kommunerna, blivit inbesparade. Vidare kunde kommunernas utgifter för andra sociala ändamål än folkpensioneringen förväntas bli påverkade i sänkande riktning av

den allmänna sjukförsäkringen. Enligt utskottets mening borde därför samtliga för kommunernas ekonomi i detta avseende betydelsefulla omständigheter belysas genom en allsidig utredning, varvid särskild uppmärksamhet borde ägnas frågan rörande skiljaktigheter i fråga om kostnadsbelastningen för folkpensionsändamål de olika kommunerna emellan. Beträffande det av andra lagutskottet år 1947 gjorda uttalandet, att en sänkning av den beslutade procentsatsen måste ske i den mån medelskatteunderlaget per invånare i riket skulle stiga avsevärt, om den avsedda kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten skulle bibehållas, framhölls, att detta uttalande gjorts under förhållanden, som avsevärt skilde sig från de då föreliggande, varför det icke utan vidare kunde anses ha tillämplighet i dåvarande läge.

För närvarande förberedes en genomgripande reformering av hela vårt pensionsväsende. Avsikten är bl. a. att genomföra väsentliga höjningar av folkpensionerna. Allmänna pensionsberedningen, som utarbetat förslag i ämnet, har även föreslagit andra betydelsefulla förändringar beträffande folkpensioneringen samt förordat, att på vissa områden särskilda undersökningar skall komma till stånd.

Frågan om fördelningen mellan staten och kommunerna av kostnaderna för folkpensioneringen kommer naturligt under prövning i samband med pensionsreformen. En proposition med förslag till förbättrade folkpensioner har ställts i utsikt till 1958 års riksdag. Det synes utskottet med hänsyn härtill icke påkallat att riksdagen nu gör en särskild framställning om utredning av frågan om kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna i syfte att få till stånd provisoriska bestämmelser i ämnet. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I: 219 och II: 222, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 november 1957

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Huss, Mannerskantz och fru Hamrin-Thorell;

från andra kammaren: herr Lundberg, fru Ewerlöf*, herrar Carlsson i Bakeröd, Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje, Rimmerfors, fru Eriksson i Ängelholm och herr Königson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.